

De stem van de econoom

Arjen Siegmann, 20 april 2017

De PVV heeft maar twee leden: Geert Wilders en de Stichting Groep Wilders (met als enig lid Geert Wilders). Een groot contrast met een partij als het CDA, een ledenpartij met meer dan 50.000 leden. Die leden hebben invloed op het verkiezingsprogramma en vormen de motor en het draagvlak voor politieke keuzes. Maar hoe groot is die invloed eigenlijk op sociaal-economisch terrein? Hoeveel valt er beleidsmatig nog te kiezen?

In zijn dagboeken citeert Chris Mullin, een Brits parlementslid van Labour, zijn collega Tony Benn uit een debat in 1996 over de economie: "Globalisering heeft de waarde van de stembus vernietigd". Vanwege de krachten van globalisering en de logica van de markt maakt het niet meer uit hoe er gestemd wordt. Het sociaal-economisch beleid wordt bepaald door de krachten van de markt, en daar kun je maar heel beperkt tegenin gaan.

Met globalisering wordt met name de vrijhandel bedoeld: door goedkoop transport en lage handelsbarrières kunnen bedrijven met elkaar concurreren op de wereldmarkt. Ze kunnen ook makkelijk hun productie verplaatsen naar landen waar de condities het meest aantrekkelijk zijn. Bijvoorbeeld naar landen met lage lonen. Deze economische structuur maakt landsgrenzen en de natiestaat minder belangrijk voor multinationals: ze kiezen de structuur en vorm die de meeste winst opleveren. De Amerikaanse econoom Dani Rodrik noemt dit ook wel 'hyperglobalisering', en wijst al jaren op de risico's die dit met zich meebrengt.

Concreet, en dit is relevant voor alle bestuurders en raadsleden: hoeveel speelruimte is er nog over voor de overheid om eigen, nationaal beleid te voeren op sociaal-economisch terrein? Bijna alle ingrepen hebben invloed op de concurrentiepositie van bedrijven, en het behouden van bedrijvigheid is nodig voor de werkgelegenheid. Dus moet je lopen aan de leiband van internationaal-financiële wetmatigheden, die vragen om flexibele inzet van werknemers, vrij verkeer van kapitaal, een gunstig belastingklimaat, etcetera.

Dit, de hegemonie van een neo-liberaal marktstelsel, is in de kern de treurige constatering van Tony Benn in de jaren '90. Als markten de spelregels bepalen, en je kunt je er niet aan onttrekken, wat hebben kiezers dan nog voor invloed? Of Labour of Conservative nu de

regering vormt, het doet er niet toe. Ze hebben zich beide te houden aan de Gouden Regels van het geliberaliseerde stelsel van handel. Eén stem telt nog, en dat is die van de econoom. Oók een soort PVV, maar dan met de V van Vrijhandel.

Zou dit allemaal waar kunnen zijn? Als bestuurder of raadslid zult u aspecten van dit probleem herkennen: De financiële realiteit, de beperkte budgetten, het vestigingsklimaat voor bedrijven in een naburige gemeente. Het zijn randvoorwaarden die de beleidsruimte inperken. De zondagsopenstelling is een klein voorbeeld: als de ene gemeente grotere vrijheden geeft aan winkels om op zondag open te gaan, dan kan de naburige gemeente niet achterblijven.

Moeten we de globalisering nu als onafwendbaar beschouwen? Ja en nee. Ja, want je kunt globalisering niet terugdraaien, of oude structuren van industriepolitiek en regelgeving weer optuigen. In het beste geval verschuift dit het probleem naar de toekomst, zonder perspectieven op duurzame groei. Er is echter ook een 'nee' te geven. Het gaat namelijk niet over de onafwendbaarheid van globalisering, maar over het accepteren van de werkelijkheid. Politiek is per definitie het zoeken naar oplossingen in een beperkte ruimte. Hoe kleiner de ruimte, hoe meer behoefte aan creativiteit, improvisatie en het vinden van nieuwe oplossingen. Dit is de vraag die in deze tijd op ons af komt. De huidige stand van globalisering is ontstaan uit het samenspel van overheid en bedrijfsleven in de tijd die achter ons ligt. Het gaat nu om verder kijken en nieuwe richtingen zoeken. Daarbij telt elke stem.